

PFU-SAK NR. 126/14

KLAGER: Advokat Kamilla Silseth på vegne av Vision Quest Holding AS
v/ Olav Norum

ADRESSE: Advokatfirmaet Schjødt AS, Postboks 440, 4002 Stavanger

TELEFON/TELEFAX:

PUBLIKASJON: Næringslivsavisa Trondheim og Bydelsavisa Strinda

PUBLISERINGSDATO: 01.04. og 30.04.2014

STOFFOMRÅDE: Næringsliv

GENRE: Nyhetsartikler

SØKERSTIKKORD: Kildebruk, samtidig imøtegåelse, gjengivelse av meningsinnhold, integritet

REGISTRERT: 09.05.2014

BEHANDLET I SEKR.: 12.05.2014; tilsvarende innledet

BEHANDLES I PFU: 23.09.2014

FERDIGBEHANDLET: 23.09.2014

BEHANDLINGSTID: 134 dager

KLAGEGRUPPE: Bedrift (advokatklage)

PFU-KONKLUSJON:

HENVISNING VVPL.:

RETTSBEHANDLING:

OMTALE/ANONYM.:

MERKNADER: Klagen omfatter identiske publiseringer i to ulike aviser, Næringslivsavisa Trondheim og Bydelsavisa Strinda. Avisene har samme ansvarlige redaktør. Bortsett fra i innledningen under benevnes avisene i saksframstillingen som «avisene».

SAMMENDRAG:

Næringslivsavisa Trondheim hadde i **april 2014** en henvisning på førstesiden med stikktittelen **"Hevder han skal bygge cruiseskip for 10 mrd"** og hovedtittelen: **"Fantasiprojekt"**. Det går også frem at en person har hentet inn **"flere titalls millioner fra småsparere og investorer"** og at en ekspert hevder at **"dette ikke er virkelighet."**

Bydelsavisa Strinda har ingen førstesidehenvisning, men inne i avisa er tittelen på artikkelen **"I dette kjølvannet ligger 30 millioner fra småsparere."**

Inne i Næringslivsavisa Trondheim er tittelen **"Hevder han skal bygge cruiseskip for 10 mrd."**

Det følgende er felles for begge avisene:

I ingressen står det:

"I ti år har Olav Norum solgt drømmen om bygging av tre cruiseskip til over 10 milliarder kroner. Småsparere og investorer har pumpet inn flere 10-talls millioner i prosjektet."

Artikkelen begynner med et historisk tilbakeblikk til et oppslag i Adresseavisen i 2005:

"På førstesiden poserer han på bryggekannten, innrammet av dramatisk panoramautsikt over Trondheimsfjorden...Ifølge avisene er dette mannen som vil revolusjonere den globale cruisebransjen med bygging av tre konferanseskip verden ikke har sett maken til."

Ifølge artikkelen fikk dette stor omtale verden over, før det ble **"blikk stille"**.

Nå, ti år senere, oppsummerer avisene situasjonen slik:

"Så langt har ingen sett snurten av de tre hypermoderne cruiseskipene i horisonten. Investorenes penger er derimot pøst ut i kjølvannet av de storslåtte planene."

Avisene har kartlagt hva som er investert i prosjektet og har konkludert med at det er nærmere 30 millioner kroner som er hentet fra trønderske småsparere og investorer. Videre står det:

"Dato for byggestart av de tre cruiseskipene er imidlertid skjøvet fram i tid flere ganger, med ulike forklaringer. "

Avisene har også kartlagt økonomien til Olav Norum:

"Norum, som i 2012 er oppført med null i inntekt og formue, er også involvert i flere utenlandske selskaper som har som formål å drive skipstrafikk. Næringsavisas kartlegging av Norums engasjementer har endt i skatteparadiset De Nederlandske Antiller og Irland."

Videre skriver avisene at selskapet er ukjent i redermiljøet og har lite maritim kompetanse:

"Styrevervene bekles av en batteriselger, en installatør, en advokat, en tidligere trafikkflyger i Widerøe og en underholdningsartist."

En ekspert uttaler til avisene:

"Bare den aksjeemisjon dette selskapet må gjennom for å skaffe kapitalen forteller at dette ikke er virkelighet, sier Bagn, som understreker at intet verft vil sette i gang en prosess uten å ha veid og undersøkt opphavsmann og selskap inngående...Jeg kan forsikre deg om at det igjennom årene har vært mange slike fantasiprojekter, sier Bagn til Næringslivsavisen."

Om byggingen av skipene sier eksperten at det er fire verft som kan gjøre dette og at det er store krav til selskaper som kommer med forespørsel om å bygge skip. Et slikt selskap må også kunne dokumentere en rekke forhold. Avisene skriver så:

"Vision Quest Holdings 'hovedkvarter' disponerer i dag et beskjedent kontor i Fjordgata 52 og har ingen ansatte."

Basert på disse faktorene uttaler en anonym kilde som blir beskrevet som en forretningsmann i Trondheim med en tidligere relasjon til Norum:

"Hele historien er et luftslott...Prospektet er alt for stort og helt urealistisk...De som har puttet penger inn i prosjektet er selvsagt redde for å tape pengene sine og føler seg tvunget til å reinvestere i virksomheten, som jeg ser på som en ren bløff..."

Forretningsmannen forteller også at han ble spurt om å investere i prosjektet, men at han takket nei basert på tidligere erfaringer. Dette avviser imidlertid Olav Norum.

Deretter følger en historie om en musiker som skal ha møtt Norum og fått en presentasjon av prosjektet i 2005.

"Han var meget overbevisende. Hadde jeg hatt en million hadde jeg investert pengene der og da. Norum kunne fortelle at en rekke kjendiser allerede var involvert. Han nevnte Steffen Iversen og Vidar Riseth."

Norums respons på denne historien gjengir avisene slik:

"Olav Norum utelukker ikke at møtet med musikeren fant sted, men avviser at RBK-kjendisen ble brukt i presentasjonen av prosjektet: -Jeg oppgir aldri aksjonærers navn til utenforstående. Aldri, skriver Norum i en e-post."

De to fotballspillerne opplyser for øvrig at de aldri har vært investorer i prosjektet.

Avisene går deretter nærmere inn på bakgrunnen til Olav Norum og kommenterer at han både har en historie som musiker og var involvert i distribusjon av porno. Norum skal også ha vært med på flere prosjekter som gikk konkurs:

"'Video hjem til deg' er et av prosjektene som endte med avvikling...Deretter prøvde Norum seg i trykkeribransjen – NB Trykk. Prosjektet gikk konkurs etter få år."

Ifølge avisene har den fått kraftige reaksjoner fra Norum på grunn av arbeidet med artikkelen:

"Olav Norum ble rasende da han ble gjort kjent med at Næringslivsavisen har vært i kontakt med aksjonærer og styremedlemmer i Vision Quest. Norum tok kontakt med sentrale kilder for å få dem til å endre uttalelser eller trekke sitatene sine.."

Det går frem at avisene har hatt kontakt flere ganger med Norum i arbeidet med artikkelen, men at Norum har avvist å legge frem informasjon. Han begrunner dette slik i en e-post som blir referert:

"Det er mange betydelige årsaker til at jeg og Vision Quest har avvist å legge frem dokumentasjon på at det finnes samarbeid med verft. Likeledes finnes det mange årsaker til at vi ikke er villige til å legge frem for offentligheten hele konseptbeskrivelsen av båtene og annen sensitiv informasjon."

Norum skal ha tilbudt avisene å se informasjonen hvis de ikke skrev om selskapet hans. Han skal også ha krevet at journalisten skulle skrive under på en taushetserklæring.

Norum forklarer forsinkelsen med byggingen av båtene med finanskrisen, men bekrefter at byggingen skal starte i juni 2014.

"Finansieringen er klar. Det mangler bare noen få underskrifter så er dette i orden, sier Norum..."

Han forteller også at båtene blir større enn opprinnelig planlagt og presiserer:

"Vi skal ikke konkurrere mot vanlige cruisebåter, men ta markedet fra landbaserte kurs- og konferanseresorter, forteller Norum."

Avisene har også kontaktet to styremedlemmer i Vision Quest. De henviser begge til Norum for eventuelle uttalelser.

KLAGEN:

Klageren er Olav Norum, senere via advokat, som mener artikkelen er et "sammenhengende journalistisk 'makkverk' bygget på artikkelforfatternes forutinntatte konklusjoner, forledelse av egne intervjuobjekter, mangelfullt kildemateriale og dokumentasjon, direkte løgn mot bedre vitende samt total mangel på kunnskap om emnet."

Han mener artikkelen bryter med en rekke av Vær Varsom-plakatens punkter. I det følgende refereres kort punktene og korte begrunnelser for hvorfor klageren mener punktene er brutt.

- 1.5 om å beskytte enkeltmennesker mot overgrep eller forsømmelser...
 - Klageren mener han burde vært beskyttet av redaktøren mot påstandene som fremkommer i artikkelen.
- 2.3 om at redaksjonelle medarbeidere må ikke ha oppdrag, verv, økonomiske eller andre bindinger som kan skape interessekonflikter i forhold til deres redaksjonelle oppgaver.
 - Journalisten har bindinger i form av vennskap til ham selv og flere av kildene.
 - Journalisten har ikke presentert seg som journalist, men har brukt informasjon fra "fortrolige samtaler".
 - Flere kilder opplever at de ikke har blitt intervjuet.
- 3.1 om at kilder bør identifiseres.
 - To kilder er anonyme, uten at dette er saklig begrunnet.
- 3.2 om å være kritisk i valg av kilder og vurdering av opplysninger.
 - "Alskens meninger og sladder har sluppet igjennom, fullstendig uten underbyggelse fra andre kilder."
- 3.7 om å gjengi meningsinnholdet i intervjuobjektets uttalelser. Få sitater er gjengitt korrekt.
 - Meningsinnholdet er noen ganger "fordreid til det ugjenkjennelige."
- 4.1 om å legge vekt på saklighet og omtanke.
- 4.2 om å skille mellom fakta og kommentarer.
- 4.3 om å vise respekt for menneskers egenart og privatliv.
 - Flere personlige forhold som ikke har relevans til saken er trukket frem.
- 4.13 om at feilaktige opplysninger skal rettes.
 - Flere punkter klageren meldte inn til avisene er ikke tatt hensyn til.
- 4.14 om samtidig imøtegåelse.
 - Dette er ikke blitt tilbudt.

I tillegg til denne gjennomgangen av punkter klageren mener er brutt, følger det med et vedlegg på 18 sider med ytterligere begrunnelse for klagen, samt en rekke vedlegg med ytterligere dokumentasjon som skal underbygge klagen.

Klageren beskriver det viktigste klagepunktet slik: **"Det alvorligste klagepunktet er faktisk ikke hver enkeltstående påstand, men den gjennomgående insinuasjonen som forsøkes underbygd med summen av hver enkelt påstand. Når dette blandes med uetterrettelige 'sitater' og refererende/kommenterende journalistikk i skjønn forening, kan ikke resultatet bli annet enn katastrofalt. Det begås et direkte karakterdrap på min person, som derigjennom også rammer hele selskapet og alle 297 aksjonærer i krenkende og fordummende vendinger."**

Innledningsvis i vedlegget oppgir klageren en del faktainformasjon og opplysninger om historikken til selskapet. Det fremkommer også noe om forhistorien til artikkelen, der klageren blant annet går gjennom noe av den kontakten han har hatt med avisene.

Deretter går klageren punktvis gjennom kildematerialet til avisene, blant annet ved å kommentere de intervjuene avisene har gjennomført med ulike kilder. Han mener blant annet å kunne vise både at avisene har tilpasset noen av sitatene til det øvrige innholdet i artikkelen og at det er brukt sitater fra intervjuer med personer som ikke har oppfattet at de ble intervjuet, eventuelt at de uttalte seg i en annen kontekst enn det som fremkommer i artikkelen.

Klageren etterlyser også et bredere kildetilfang og ramser opp en rekke personer og instanser som han mener ville belyst forholdet bedre.

Videre kommenterer klageren en rekke punkter som han mener er feil eller gir et feil inntrykk i artikkelen:

- Ordet "fantasiprojekt" er hentet fra en kilde uten tilstrekkelig kunnskap
- Klageren blir presentert som skipsreder, noe han understreker at han ikke er.
- Påstanden om at investorpengene er "pøst ut" er ikke begrunnet og gir gale insinuasjoner.
- Det går frem av artikkelen at selskapet eies av familie og ca. 20 investorer, mens klageren påpeker at det er 297 aksjonærer.
- Klageren påpeker at det er feil at det ikke er maritim kompetanse i selskapet, og skriver blant annet: **"...finnes til sammen mange hundre års utviklet spisskompetanse både innen skipsbygging, operasjon av rederi(er) og salg av de tjenestene som skal tilbys."**
- Videre kjenner klageren ikke igjen beskrivelsen av styremedlemmene.
- Et av intervjuobjektene oppgir at han aldri har hatt noe intervju med journalisten. Dette bekreftes også skriftlig.
- Klageren kommenterer at mange av de personlige forholdene fra hans liv ikke har noen relevans for det som er innholdet i artikkelen. Han påpeker også flere unøyaktigheter og feil i det som fremkommer.
- De sitatene som er gjengitt av klageren, mener han stammer fra en "vennskapelig samtale", og ikke fra et intervju. I tillegg til dette mener han seg flere steder fordreid eller feilsitert og skriver blant annet: **"Svaret som gjengis har aldri kommet fra min munn."**
- Klageren påpeker at den ene mellomtittelen ikke er i samsvar med det som faktisk sies av intervjuobjektet. Mellomtittelen lyder "-Vi bygger ikke båter", mens intervjuobjektet uttaler: "...så det er bare et tidsspørsmål før båtene blir bygd."

Ett av vedleggene er en gjennomgang klageren har gjort av et utkast til artikkelen. Klageren har der kommet med en rekke rettelser, kommentarer og innspill til hvert enkelt avsnitt i artikkelen. Klageren viser flere steder til at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til disse innspillene før den endelige artikkelen kom på trykk.

TILSVARSRUNDEN:

Næringslivsavisa Trondheim / Bydelsavisa Strind avviser klagen og viser innledningsvis til at det er avisenes vurdering at et prosjekt av det omfanget det her er snakk om er av offentlig interesse og skriver: "Næringslivsavisa Trondheim anser seg spesielt forpliktet til å viderebringe kritiske perspektiver og fremme diskusjon om aktører i næringslivet som aktivt henter penger fra i hovedsak småsparere i gråmarkedet for unoterte aksjer."

Avisene mener at omtale av slike saker kan **"...bidra til bedre beslutningsgrunnlag for småsparere og dermed beskytte enkeltmennesker mot investeringsvalg som kan ha store privatøkonomiske konsekvenser for den enkelte."**

Videre avviser avisene at den har omtalt private forhold, men at det som er omtalt er knyttet til klagerens virke som forretningsmann: **"Opplysningene er etter vår mening ytterst relevante av den grunn at skal du hente 10-15 milliarder kroner, er tidligere meritter, oppnådde resultater, kompetanse og bakgrunn faktorer som er avgjørende for å lykkes i et profesjonelt og svært selektivt kapitalmarked."**

Avisene stiller seg også helt avvisende til at journalisten ikke har tilkjennegitt at han var journalist og arbeidet med den aktuelle saken. Avisene understreker også at alle intervjuobjektene visste at de ville bli sitert. De skriver også: **"Vi medgir imidlertid at vi i enkelte tilfeller har brukt pågående journalistiske metoder da muren av taushet har vært stor."**

Om de anonyme kildene skriver avisene at det var gode grunner for å ikke identifisere disse, blant annet: **"Det bør nevnes at enkelte kilder har oppgitt frykt for 'intens oppfølging' fra Olav Norum som en av årsakene til at de ikke ønsker å bli identifisert."**

Avisene viser for øvrig til at de skriftlige erklæringene som er lagt ved klagen er fra personer som har økonomiske interesser i selskapet.

Avslutningsvis kommenterer avisene at det er feil at klageren ikke har fått tilsvarsrett (les; imøtegåelsesrett). Avisene viser til at klageren fikk komme med innspill og kommentarer til utkastet til artikkelen og at det ble gjort flere justeringer i etterkant av denne prosessen. Avisene konkluderer derfor: **"Det er vår vurdering at han har fått svare på beskyldninger som utløser slik tilsvarsrett."**

Klageren opprettholder klagen, og redegjør innledningsvis for at tilsvaret er begrenset til noen punkter som anses som avgjørende.

Det er ikke uenighet om at saken kan ha offentlig interesse, men klageren skriver: **"Det forventes at avisene undersøker hva som er faktum når de skriver en artikkel som får stor**

betydning for de de gjelder."

Klageren gjentar også at det blir gjengitt personlige forhold som ikke har relevans for saken, for eksempel klagerens hobby som dansemusiker i studietiden. Klageren reagerer på at dette er trukket frem, samtidig som erfaring fra shippingrelatert virksomhet ikke omtales: **"Dette må anses som en svært skjev vinkling."**

Videre fastholder klageren at journalisten ikke har gjort oppmerksom på at han hadde denne rollen, og at han dessuten har sterke bindinger til flere av kildene, inkludert også klageren.

Klageren avviser at han har forsøkt å få kilder til å trekke sine sitater. Det er ifølge klageren heller ikke korrekt at alle erklæringene er fra personer med økonomiske interesser i selskapet.

Når det gjelder tilsvarsrett, mener klageren at denne ikke er oppfylt, siden han ikke fikk mulighet til samtidig å imøtegå det som faktisk ble trykket.

Avslutningsvis kommenterer klageren at bildet som er brukt er tatt i en sosial sammenheng og dermed må anses som et inngrep i klagerens privatsfære.

Avisene skriver i sitt siste tilsvare: "Klager synes ikke å forstå hva tilsvarsrett (les; imøtegåelsesrett) innebærer. Vi gjentar at denne ble oppfylt, da klager fikk oversendt artikkelutkastet og mulighet til å kommentere dette, som det fremgår av den publiserte teksten."

Om bildet som er brukt skriver avisene at dette ble tatt på et offentlig arrangement av en fotograf som deltakerne var kjent med at var til stede.